

BESPIEGELINGEN

op "ILE TINO"

door *Karel Hoekendijk*

Toen Canucci wist dat wij naar Corsica zouden gaan, schoof hij zijn rode phrygische muts scheef, stak vuur in de houten pijp en zei wijsgerig: „Weet je, Corsica is beroemd door drie grote mannen: Tino Rossi, Napoleon en Chiappe!” Let wel: Tino Rossi voorop, deze in Frankrijk momenteel zeer populaire zanger, daarna „le petit Caporal” en vervolgens de voormalige politie-prefect van Parijs. Nog diezelfde avond zag ik in een Frans blad een politieke prent, een naar aanleiding van Mussolini’s laatst gehouden rede, caricaturistisch getekend landkaartje, waarop vele namen geestig werden veranderd of verdraaid. Het land van den Duce als een eiland in de Méditerranée en waar onder meer Corsica aangeduid werd als „Ile Tino”. Wel tekenend voor de erkenning van waarden in onze hedendaagse cultuur door de herinnering aan een historisch figuur als Napoleon achter te stellen aan de reputatie van een revue-zanger die thans

„en vogue” is. Chiappe is ons, Nederlanders, minder bekend, maar hij speelt sinds jaren een rol van politieke betekenis in de Franse hoofdstad.

„Zeg Canucci, waarom noemen jullie Columbus niet, die toch de „Nieuwe Wereld” ontdekte en waarvan de Corsicanen beweren dat hij in Calvi geboren is en daarvan getuigen door ’n marmereen plaat gemetseld tegen een puinhoop: Hier werd geboren....

Of waarom noem je Spada niet, de koning van het macquis, de beruchte struikrover die heel het eiland terroriseerde.” „Ach, dat van Christoforo Colombo is maar legende, een grapje en Spada heeft eigenlijk meer op Sardinië „gewerkt”. Als u persé ’n typisch Corsicaanse bandiet wil, die echter onlangs is doodgeschoten, noem dan Michaletti...” „Canucci, ik ga zelf eens kijken, misschien zijn er dingen te vinden die mij meer interesseren dan jouw „beroemde” mannen.” Zo bracht de „General

Bonaparte" (is er ook 'n schip van deze lijn gedoopt in „Chanteur Rossi?“) ons over een woelige zee naar „Ile de Beauté" — Corsica. Vanuit Calvi, de oude havenstad begon onze zwerftocht. Het was 11 November, wapenstilstandsday. In Frankrijk worden de vele doden herdacht, die voor het vaderland vielen. Een processie klom door de straten met beurtgezang van hoge jongensstemmen en diepe bassen, als vragen en antwoorden, keer op keer, eentonig, vol melancholie.

De volgende dag begon onze reis over het eiland en ging het te voet (wegens absoluut gemis aan andere mogelijkheden) over bergen en langs diepe ravijnen, waar in onzichtbare diepten, tussen welig gewas, water ruiste. Ginds torenen de besneeuwde toppen van de Monte Cinto hemelwaarts, witte plek tegen blauwe hemel. De weg ging weer omhoog, omlaag, in talloze wendingen met de flanken mee der bergen. Overal eenzaamheid. Het gebeurde dat wij van 's morgens 7 uur tot de avond viel, geen mens, geen wagen zagen. Alleen een adelaar op machtige wieken in de verlaten hoogten en een half dozijn verwilderde geiten, die bliksemsnel vluchtten van steen op steen in het dichte macquis. O, het geluk eindelijk laat in de avond 'n kleine halfduistere herberg te vinden, waar verwonderde mensen ons aangapten als vielen wij uit de lucht! Daar zaten eenvoudige mannen bijeen, bergbewoners, die even de om hen heen schroevende eenzaamheid van de avond ontvluchtten en hier met anderen, eenzaam als zij, vossejagers, geitenhoeders, ezeldrijvers, een kroes landwijn dronken en een kaartje legden. En daar, tussen deze gebaarde kerels in hun grauwe plunje, hoed op de donkere kop, zaten we te eten wat de haastige herbergierster nog had kunnen bereiden. „Is er een hotel in het naburige dorp?“ „Albergo? Neen signore. Er is wel een dorp met een auberge (herberg), 35 kilometer verder.“ — En zo togen we 's morgens weer heen, fris, gezond, verder wandelend, door bergen omsloten, waar kurkeiken, wilde frambozen en pijnen welig wassen. Als enig gezelschap

de murmelende beek, die zingend zijn weg zocht in de diepte; de adelaar hoog in de bergen en geiten die sprongen van steen op steen..... Maar de zon scheen, warm en feestelijk, we steken, als hier de gewoonte is, wilde bloemen achter het oor en zingen! De klanken keren uit de dalen, ook de bergen zingen, ha, ja! en de beek in de diepte en de fluisterwind door de pijnen. Zaten wij niet nog enkele dagen geleden in Nice op de boulevard des Anglais, de internationale promenade en flaneerde daar niet in het vroege seizoen de demi-

monde van New-York, Londen en Parijs? Parade van elegante heren en peperdure dames. Hoeveel duizend dollar wandelde daar voorbij? In het Casino zong madame Damia haar „Sombre Dimanche“, weet je nog? — Maar hier, hier is de smet van het luxe-badplaats-raffinement weggevaagd, hier is de promenade deze steenachtige, kronkelende weg door groene bergen. Hier inplaats van de mondaine mannequins der modieuze Parijse huizen, een half dozijn schichtige geiten, vluchtend in het geurig hout. Hier zingt de beek beneden haar vrolijk dansmelodietje en de wind fluistert haar geheim aan de duistere pijnen. — Ach, altijd verliest de cultuur, als je gaat vergelijken.

Zie, daar ligt de zee, witblinkend en uitdeinend in verschietende perspectieven. Naakt en rood zijn de rotsen met wat paars in de schaduw, als op 'n prentbriefkaart. Geen boot, geen mens, alleen natuurlijk de... het wordt eentonig als het lied van Saïdjah en Adinda! Wij wandelen door de dagen, zien de zon opkomen en verzinken, 's morgens is daar het verborgen liedje van een vogel, 's avonds de krekels in de wegberm. — We komen nu meer dorpen langs, ze staan zelfs op de kaart. Zijn het vijf huizen of zes, een dorp! Komt hier wel eens een autobus? Ja, ja, eens in de week! Kleine gemeenschappen van bekenden, deze gehuchten, want meer zijn ze niet. Maar 's avonds brandt een schommelende olielamp boven onze hoofden; in de schemering zitten mannen bijeen, te kaarten en te babbelen over de kleine belangen van hun klein leven. Ze komen dan los, de Italianen (hier wonen weinig Fransen, taal en volk is Italiaans). Ginds in de hoogte is de grote stilte hun dagelijkse makker, die hen de avonden drijft naar deze kleine gezellige plaats met anderen. Ik praat met ze, ik wil niet dat ze hoofdschuddend fluisteren: sens matti tedeschi — het zijn van lotje getikte Duitsers —, ik wil niet dat ze me aangapen als een fenomeen van Barnum en Baley, ik wil — hoewel ik het ben — nooit een toerist worden, ik wil met deze eenvoudige, met de natuur vergroeide levens samen zijn enkele uren,

Oud Corsicaans huisje.

Hoe Ceccaldi naar Piana gaat

luisterend naar hun sober verhaal, vragend naar hun werk, hun kinderen. En als ze dat willen, zal ik ook wat vertellen over mijn laag land aan de zee, over mijn werk en mijn kinderen. Er zit iets in die uit donker eikenhout gekorven kerels dat me ongemeen boeit, dat me veel sympathieker is dan heel de fine-fleur op de boulevard des Anglais. Ik schuif m'n stoel tussen de hunne, wij gieten de donkere wijn in onze kroezen uit dezelfde karaf, we roken. Nu wil ik geen „geciviliseerd“ mens zijn, met een reischèque en koffers vol hoteletiketten, ik schaam mij bijna voor mijn reiscostuum. Ik wil doodgewoon zijn en dit volk kennen leren van nabij, deze mensen in hun eerlijke, ruwe uitingen. Zo zat ik vertrouwelijk met Soendanezen in de dessa en bij Chinezen in Singapore. Wat is beschaving? Niets is relatiever dan dat. Toe, kijk niet naar me, speel je spel maar onder de walmende olielamp en laat mij maar stilletjes bij jullie zitten en naar jullie zwarte koppen kijken en jullie zware, vergroefde handen. Ja, jullie zijn ruw en hebben duistere zonden, fel en recht staat in jullie de vlam van passie te branden, jullie haat, ik wéét het! Maar jullie zijn levend als bomen; de dag, de zon, de vrijheid is van jullie. O, daar zijn velen die véél armer zijn. Diep in het zwarte hart van de zwarte aarde, in de mijnen, zwoegen dagelijks de duizenden gedoemden. En in de fabrieken, tussen stof en stank en hels lawaai kloppen millioenen hun leven kapot. Dát kennen jullie niet, gebenedijden!

Eindelijk is er een dorp van zeven huizen, waarvan er warempel één bij is met het woord „Albergo“ in sierlijke krulletters tegen de grauwe gevel. Is dit een stad? Porto! we zullen wat blijven, want hier begint immers de beroemde weg naar Piana, de „Calanches de Piana“. We wandelen er heen de andere morgen, elf km. omhoog, verloren in de machtige majesteit der bergen. Links steigeren de rotsen met eucalyptus en pijnboom bedekt, langs de weg die weer in eigenaardige bochten de bergen opkruipt. En rechts, onvergetelijk mooi uitzicht over de zee, oneindig, korenbloemblauw, waarin loodrechte rode rotsen storten. En zo blijft de weg boeiend, afwisselend van perspectief. Decoratieve cacteeën en mexicaanse aloë's groeien hier met

hun meterlange stengels met rode en gele bloemen, de Godskandelaars, zoals ze in de volksmond heten. Het is alles van een grote schoonheid. Capri (waarom moet ik steeds aan Capri denken?) is mij zeer lief, ook daar het geweld der rotsen bij de Arco Naturale, maar van zo'n angstaanjagend geweld is ginds toch geen sprake. En wat een groteske vormen heeft de steen. De eeuwen hebben er aan gevreten als muizen van de kaas. Er zijn drakenkoppen, griffioenen, magische burchten, men wijst u de berenkop, de moeder en haar dochter, de hond, het kruis en andere gelijkenissen. Er zijn ronde monolithen, vierkante, ovale, geribde, alsof een kolossaal kunstenaar hier uit rode, zware materie speelse vormen heeft geboetseerd, zich kinderlijk vermaakte met dit fantastisch spel. Zie gindse gigantische granieten, duizenden centenaars zwaar, ze staan daar balancerend boven de afgrond op een vooruitgestoken punt van enkele handpalmen groot. Om er hard langs voorbij te lopen! Is het dan geen luguber grapje der goden, deze ontzaglijke massieve rotsblokken, hangend over de weg, alleen nog vastgehouden door een klein stukje aan de berg. Misschien al eeuwen lang en nóg eeuwen lang. . . . misschien! Welk een bizar, immens speelgoed van cyclopen. Daar slingert zich een kristallen beekje roekeloos in de diepte, het vult de ravijnen met een ruisend geluid, een slijpend geluid, als van water dat langs grillige gesteenten schuurt, tot nieuwe grotesken. Hoe zou dit alles amusant zijn geweest, als het niet van dit formaat was, deze ontzettende proporties. Als het niet was een infantiel spel der Goden. . . . —

Piana, een pittoreske kerk waar rondom oude saraaceense huisjes, een welkome, aangename pleisterplaats waar men zich volledig terugvindt bij heerlijke macaroni en koffie. — In de namiddag terug, terug naar Porto, weer over de Calanches. De zon verdronk rozerood in de zee. Het water is als liquide goud. Het laatste rode licht vleide zich over de rotsen en het begint alles te branden, te gloeien van kleur. Alle variaties van rood en purper met in de diepste dalen het paars van de nacht. Grandioos als een koortsvizioen is dit mystieke feest van superbe kleur. De bergen jubelen, ze juichen, de dalen zijn volgegoten met geluidloze muziek. Een eruptie uit een krater van kleur, vurig rosse fumarolen en zwavelgele sulfatoren met een brandende lava van licht stromend langs de flanken, omlaag. Allengs valt de nacht. De vuren doven langzaam, het gloeien sterft, de feestflambouw wordt geblust. Nu staren alleen wat stille sterren over serene zee. Beneden zingt de branding, melodie der eeuwen. Over alles heengebogen komt het koele wonder van een groene nacht. En tussen dit alles, als mieren zo klein, wandelen twee mensjes in groot zwijgen gevangen, geslagen door deze toverij, hun ziel als een gebed. . . .

Moreover, something is or seems,
That touches me with mystic gleams,
Like glimpses of forgotten dreams.

